

บันทึก

เรื่อง ปัญหากรณีพิพาทระหว่างบริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทยกับลูกค้าเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติด้านการซื้อขาย
การชำระราคาและการส่งมอบหลักทรัพย์

กระทรวงการคลัง ได้มีหนังสือ ที่ กค.๐๓๐๓/๕๔๐๒ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีหนังสือถึงกระทรวงการคลังหรือปัญหาข้อกฎหมายรวม ๓ เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาจากคดีพิพาทฟ้องร้องระหว่างบริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ ฯ กับลูกค้าเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติด้านการซื้อขายหลักทรัพย์ การชำระราคาและการส่งมอบหลักทรัพย์ และยังมีคำพิพากษาของศาลตัดสินไว้เป็นแนวทางให้บริษัทสมาชิกถือปฏิบัติ กระทรวงการคลังจึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาให้คำวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าวของตลาดหลักทรัพย์ ฯ เพื่อจะได้ยึดถือเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานในเรื่องต่อไปนี้ และต่อมาตลาดหลักทรัพย์ ฯ ได้มีหนังสือ ส่วนที่สุดที่ บส.๓๙๒/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๔ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและสรุปปัญหาดังกล่าวแต่ละข้อใหม่ ดังนี้

๑. การส่งมอบหุ้นที่ซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์ ฯ มีปัญหาในข้อกฎหมายว่า

๑.๑ บริษัทสมาชิกจะส่งมอบหุ้นให้แก่ลูกค้าผู้ซื้อ โดยใช้หุ้นชนิดเดียวกันและปริมาณเท่ากัน แทนใบหุ้นที่ได้รับมอบจากลูกค้าผู้ขายหุ้นรายการนั้น ๆ โดยถือว่าหุ้นมีลักษณะเป็นทรัพย์สินซึ่งตามปกติอาจใช้ช่องอื่นอันเป็นประเภทและชนิดเดียวกัน มีปริมาณเท่ากันแทนกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๒ ได้หรือไม่

๑.๒ บริษัทสมาชิกจะส่งมอบหุ้นระหว่างกันด้วยวิธียอดสุทธิ โดยการหักกลบลบหนี้ในจำนวนหุ้นที่ต้องส่งมอบ และราคาที่ต้องชำระระหว่างกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๔๑ ได้หรือไม่

๒. การโอนหุ้นที่ซื้อกันในตลาดหลักทรัพย์ ฯ มีปัญหาในข้อกฎหมายว่า

๒.๑ หากผู้รับโอนรายสุดท้ายไม่สามารถจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ในหลักทรัพย์เนื่องจากมีข้อบกพร่องในด้านกรรมสิทธิ์ หรือตราสารโอนหุ้นก็ตาม ข้อตกลงของบริษัทสมาชิกที่ให้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในระหว่างกันได้จะมีผลบังคับตามกฎหมายหรือไม่ และหากว่าข้อตกลงดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้ ผู้รับโอนรายสุดท้ายจะไล่เบี้ยแก่ผู้โอนตามลำดับของการส่งมอบ หรือไล่เบี้ยข้ามทอดไปยังผู้โอนรายแรกที่มีชื่อปรากฏในตราสารโอนได้หรือไม่ เพียงใด

๒.๒ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสองบัญญัติว่า "การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงนามในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อด้วย แล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่ง ตราสารอันนั้นต้องแสดงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย" ดังปรากฏว่า ตราสารไม่

ตรงกับข้อเท็จจริง เช่น ความสัมพันธ์ในการเป็นผู้ซื้อและผู้ขาย ราคา วันที่ซื้อหลักทรัพย์ ฯลฯ
 ตราสารโอนหุ้นดังกล่าวจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

๒.๓ การส่งมอบหุ้นโดยวิธีส่งมอบใบหุ้นพร้อมตราสารโอนลอยให้ผู้ซื้อต่อ ๆ
 กันไปโดยมิได้ทำตราสารโอนหุ้นทุกทอดที่มีการซื้อขายและส่งมอบระหว่างกันตามที่ถือปฏิบัติอยู่
 ในปัจจุบัน จะถือว่าสมบูรณ์ในการโอนสิทธิเรียกร้องใบหุ้น ตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด และจะ
 ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง หรือไม่

๓. การกู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์ มีปัญหาในข้อกฎหมายว่า

๓.๑ วิธีปฏิบัติที่บริษัทสมาชิกกระทำการโดยการยืมหลักทรัพย์ที่ลูกค้าสั่งซื้อไว้
 เป็นประกันหนี้ของลูกค้า จะถือว่าบริษัทสมาชิกยืมถือเอาหลักทรัพย์นั้นไว้ในฐานะผู้รับจำนำตาม
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๔๗ หรือไม่

๓.๒ ในกรณีที่ลูกค้าผิดนัดไม่ชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดชำระ ถ้าบริษัทสมาชิก
 จำหน่ายหลักทรัพย์นั้นด้วยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาด จะขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พินัยกรรมมาตรา ๗๖๔ หรือไม่

๓.๓ วิธีปฏิบัติบางครั้งที่บริษัทสมาชิกให้ลูกค้าทำสัญญาตั้งบริษัทสมาชิกเป็น
 ตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยมีข้อตกลงให้บริษัทสมาชิกออกเงินทรองจ่ายบางส่วนให้แก่
 ลูกค้าไปก่อนแทนการทำสัญญากู้เงิน และให้บริษัทสมาชิกมีสิทธิยึดหน่วงในหลักทรัพย์ที่บริษัท
 สมาชิกได้ออกเงินทรองจ่ายซื้อให้แก่ลูกค้า และยังมีข้อตกลงด้วยว่าหากราคาหลักทรัพย์นั้นลด
 ต่ำลงกว่าอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด ให้บริษัทสมาชิกมีอำนาจนำหลักทรัพย์นั้นขายในตลาด
 หลักทรัพย์ ฯ เพื่อชำระหนี้ได้นั้น ข้อตกลงดังกล่าวจะเป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายหรือ
 ขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พินัยกรรม มาตรา ๑๑๓ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณา
 ปัญหาดังกล่าวประกอบกับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงการคลัง(สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง)
 และผู้แทนตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ขณะนี้ได้มีคดีพิพาทฟ้องร้องกันระหว่าง
 บริษัทสมาชิกกับลูกค้าเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติด้านการซื้อขาย การชำระราคาและการส่งมอบหลักทรัพย์
 และคดีเหล่านี้ยังไม่ถึงที่สุด เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ขอ
 ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับคดีฟ้องร้องกันในศาล ผู้แทนตลาดหลักทรัพย์ ฯ ได้นำรายการเกี่ยวกับ
 คดีส่งมาประกอบคำชี้แจงและแจ้งว่ารายการดังกล่าวได้มาจากการสอบถามบริษัทสมาชิกซึ่งบริษัท
 สมาชิกบางบริษัทก็ไม่ส่งให้เนื่องจากถือว่าเป็นความลับของบริษัทสมาชิก และชี้แจงต่อไปว่า
 ทราบว่ายังมีคดีที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาในศาลอีกประมาณหนึ่งเท่าของรายการที่ส่งมาให้
 ดังนั้น รายการที่เกี่ยวกับคดีดังกล่าวที่ได้รับจึงไม่ครบถ้วน นอกจากนั้น กระทรวงการคลังซึ่งเป็น
 ส่วนราชการที่มีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.
 ๒๕๑๗ ก็ยังไม่ได้พิจารณาปัญหาของตลาดหลักทรัพย์ ฯ ดังกล่าวข้างต้นแต่อย่างใดอนึ่ง ยังได้
 ความจากหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค.๐๓๐๓/๕๘๐๒ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ ส่งเรื่อง

นี้มาให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นทางกฎหมาย ว่า ตลาดหลักทรัพย์ ฯ ได้มีหนังสือถึงกระทรวงการคลังขอหารือปัญหาข้อกฎหมายที่สืบเนื่องมาจากกรณีพิพาทฟ้องร้องบริษัทสมาชิกกับลูกค้า ๑ อีกด้วย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวมาแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) จึงไม่อาจให้ความเห็นในปัญหาของตลาดหลักทรัพย์ ฯ ได้ เนื่องจากขัดต่อระเบียบของคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒ ข้อ ๔^๑ ประกอบกับข้อ ๙ (๑)^๒

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๒๔

^๑ ข้อ ๔ เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปตามขั้นตอนของการบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องที่กรรมการร่างกฎหมายจะพิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายจะต้องเป็นเรื่องที่ได้มีการปรึกษาหารือระหว่างส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือรักษาการตามกฎหมายแล้ว เว้นแต่จะเป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีความจำเป็นอย่างอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีจะได้มีมติหรือคำสั่ง

^๒ ข้อ ๙ กรรมการร่างกฎหมายจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล